

To Cite This Article: Karademir, N. & Topcu, F. (2025). Gaziantep'te 6 Şubat depremleri ve Kültür Turizmi: Kültürel doku ve yıkımın izleri
International Journal of Geography and Geography Education (IGGE), 55, 87-106. <https://doi.org/10.32003/igge.1615759>

Gaziantep'te 6 Şubat Depremleri ve Kültür Turizmi: Kültürel Doku ve Yıkımın İzleri February 6 Earthquakes and Cultural Tourism in Gaziantep: Cultural Texture and Traces of Destruction

Nadire KARADEMİR^{ID}, Feray TOPCU^{ID}

Öz

6 Şubat 2023 depremleri, Gaziantep'in somut ve somut olmayan kültürel mirasına büyük zarar vermiştir. Bu çalışmanın amacı, deprem sonrası kültürel dokunun ve toplumsal hafızanın yeniden yapılanması sürecinde kültür turizminin rolünü incelemektir. Çalışmada, kentin kültürel mirasının depremden etkilenme durumu, yerel halk, turizm işletmecileri ve diğer paydaşların görüşleriyle ele alınmıştır. Nitel araştırma yöntemiyle, Gaziantep'in tarihi ve kültürel kimliğini oluşturan değerlerin korunmasına yönelik mevcut algılar ve stratejiler değerlendirilmiştir. Bu amaçla kent paydaşlarından oluşan 10 kişiyle yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiş, elde edilen veriler MAXQDA 2024 programı ile analiz edilmiş ve teoriler ileri sürülmüştür. Çalışmada "Deprem'in Olumsuz Etkileri" ve "Kültür Turizmi" başlıklı iki ana tema belirlenmiş, afet sonrası yerel halkın kültürel mirasa olan bağlarının zayıfladığı ve bu kayıpların toplumsal hafızayı olumsuz etkilediği vurgulanmıştır. Bu kapsamda öne sürülen teoriler Gaziantep örneğinden hareketle, deprem/afetlerin sadece fiziksel değil, duygusal ve toplumsal etkilerinin dikkate alınması ve kültürel mirasın korunmasının daha geniş bir perspektife oturtulması gerektiğini göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: 6 Şubat Depremleri, Gaziantep, Kültürel Miras, Kültür Turizmi, Toplumsal Hafıza, Afet Sonrası Yeniden Yapılanma

Abstract

The February 6, 2023 earthquakes caused catastrophic damage to Gaziantep's tangible and intangible cultural heritage. The aim of this study is to examine the role of cultural tourism in the process of reconstruction the cultural fabric and public memory after the earthquake. In the study, the impact of the earthquake on the city's cultural heritage is analyzed through the views of local people, tourism executives and other stakeholders. Current perceptions and strategies for the protection of the values that form Gaziantep's historical and cultural identity were evaluated with qualitative research method. For this purpose, semi-structured interviews were conducted with 10 city stakeholders, the data obtained were analyzed with the MAXQDA 2024 program and theories were put forward. In the study, two main themes titled "Negative Effects of the Earthquake and Cultural Tourism" were identified, and it was emphasized that the bonds of the local people to cultural heritage weakened after the disaster and these losses negatively affected the public memory. The theories put forward in this context, based on the example of Gaziantep, show that not only the physical but also the emotional and social effects of earthquakes/disasters should be taken into account and the protection of cultural heritage should be placed in a broader perspective.

Keywords: February 6 Earthquakes, Gaziantep, Cultural Heritage, Cultural Tourism, Public Memory, Post-Disaster Reconstruction

* **Sorumlu Yazar:** Ph.D. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, frytpc@gmail.com

GİRİŞ

6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş'ın Pazarcık ilçesinde 7,8 büyüklüğünde ve yine aynı gün, Elbistan ilçesinde, 7,5 büyüklüğünde iki yıkıcı deprem meydana gelmiştir. Kahramanmaraş merkez olmak üzere Gaziantep, Hatay, Malatya, Adana, Elâzığ, Osmaniye, Şanlıurfa, Diyarbakır, Kilis, Adıyaman olmak üzere 11 ilde 110 bin km² alanda çok büyük hasarlar olmuştur. Asrın felaketi olarak nitelendirilen depremler ülke nüfusunun % 16,4'ünü etkilemiş, 130 binden fazla insan yaralanmış, 50 bin 783 can kaybı yaşanmıştır (AFAD, 2023). Kahramanmaraş merkezli depremler, başta Gaziantep olmak üzere birçok kentin kültürel yapısında büyük kayıplara yol açmış, toplumsal bellek ve kültürel kimlik açısından da derin bir boşluk yaratmıştır. Bu nedenle afetlerin kültürel turizm üzerindeki etkilerini daha iyi anlayabilmek için, Gaziantep'in tarihi ve kültürel mirasını hem somut hem de somut olmayan unsurlar açısından ele almak önemlidir. Kültür turizmi, Gaziantep'in bu kültürel mirasını koruma ve tanıtmaya açısından kritik bir rol oynamaktadır. Zengin gastronomisi, el sanatları ve tarihi yapılarıyla Gaziantep, afet sonrası turizm potansiyelini yeniden canlandırma adına önemli fırsatlar sunmaktadır. Ancak, bu potansiyelin hayata geçirilebilmesi için zarar gören yapılar ve kültürel alanların yeniden değerlendirilmesi ve kentin kültürel kimliğini nasıl yeniden inşa edeceğine dair bir strateji belirlenmesi elzemdir. Bu süreç, yerel halkın travmalarını göz önünde bulundurarak hem somut hem de somut olmayan kültürel miras unsurlarını korumayı amaçlayan bir yaklaşım gerektirmektedir (Aryal & Wilkinson, 2019; Tuan, 1997).

Somut kültürel miras, arkeolojik alanlar, tarihi yapılar ve kültürel peyzajlar gibi fiziksel varlıkları içerirken, somut olmayan kültürel miras, müzik, el sanatları ve geleneksel pratikler gibi yaşam tarzlarıyla ilişkilidir (Fatoric & Seekamp, 2017). Depremler sonrası kültürel mirasın hasar görmesi, bu potansiyeli tehdit etmekte ve yerel toplulukların ekonomik ve sosyal yapısını olumsuz etkilemektedir (Kunwar & Chand, 2016). Somut olmayan kültürel miras da depremlerden etkilenmiştir. Toplumsal bellek, kültürel kimlik ve mekânsal hafıza, depremler sonrasında kaybolan bir diğer önemli unsurdur. Bu unsurlar, yerel halkın duygusal bağlarını kurduğu mekânlarla iç içe geçmiş olup, kaybı yalnızca fiziksel alanları değil, aynı zamanda toplumsal bağları da koparmaktadır. Mekânsal hafıza, toplumsal travmaların mekânla iç içe geçmişliği ve "*affective geographies*" gibi kavramlar, bu alanda önemli bir teorik çerçeve sunmaktadır. Mekânsal hafıza, belirli mekânların toplumsal ve bireysel hafızada taşıdığı anlamı ve duygusal yükü ifade etmektedir. Bu kavram, mekânların geçmişteki önemli olayları, travmaları veya toplumsal deneyimleri hatırlatması ve bu olayların mekânla bütünleşerek hafızada kalıcı bir iz bırakması anlamına gelmektedir. Örneğin, savaş alanları, doğal afetlerin yaşandığı bölgeler veya toplumsal trajedilerin olduğu yerler, o olayların mekânsal hafızasına dönüşmektedir (Akbulut & Ekin, 2022; Deniz et al., 2019). Mekânlar, yaşanan olayların izlerini taşıırken, bu izler zamanla mekânların kimliğini ve anlamını şekillendirmektedir (Deniz & Ersöz, 2020; Sungur, 2024; Yasak et al., 2021). Toplumsal travmaların mekânla iç içe geçmişliği, bu travmaların yaşandığı mekânların, travmaların hatırlanmasında nasıl bir rol oynadığını ifade etmektedir (Uzun, 2024). Savaş, doğal felaketler ve soykırımlar gibi büyük olaylar, yalnızca bireyler üzerinde değil, aynı zamanda bu olayların yaşandığı mekânlar üzerinde de derin etkiler bırakmaktadır (Akbulut & Ekin, 2022). Bu bağlamda kentte yaşanan depremler, yalnızca fiziksel alanları değiştirmekle kalmamış, aynı zamanda yerel halkın kültürel mirasla olan duygusal bağlarını da derinden sarsmıştır.

Depremler, özellikle kültürel miras ve turizm açısından önemli etkiler yaratmaktadır. 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli meydana gelen depremler, bölgedeki kültürel yapıları ve turizm potansiyelini derinden etkilemiştir. Turizm, kültürel mirasın tanıtımını sağlarken, aynı zamanda yerel ekonomilere katkıda bulunmakta ve toplulukların kültürel kimliğini güçlendirmektedir (Yu, 2023b; Zhang et al., 2023). Kültürel miras turizmi, doğal afetlerden etkilenen bölgelerde yeniden canlandırma ve ekonomik kalkınma için bir fırsat olarak görülmektedir (Zhang et al., 2023). Ancak, depremler sonrası turizm algısı genellikle olumsuz yönde etkilenmektedir. Özellikle yabancı turistlerin güvenlik kaygıları, rezervasyon iptalleri ve turizm sezonunun geç başlaması gibi sorunlar, turizm faaliyetlerini olumsuz etkilemektedir (İlbay & Vatan, 2023). Bu bağlamda, turizm paydaşlarının algıları ve yerel halkın turizme yönelik tutumları, kültürel mirasın korunması ve sürdürülebilir turizm açısından kritik öneme sahiptir (Baş & Deveci, 2022). Kültürel mirasın korunması, sürdürülebilir turizm stratejileri ile doğrudan ilişkilidir. Sürdürülebilir turizm, yerel halkın katılımını teşvik ederken, doğal ve kültürel kaynakların korunmasını da hedeflemektedir (Bilgiçli & Ertürk, 2022). Bu bağlamda, kültürel mirasın turizmde kullanımı, hem ekonomik hem de sosyal

açından önemli faydalar sağlamaktadır (Günel, 2013; Huang et al., 2021). Ancak, bu süreçte yerel halkın algıları ve toplumsal bağlılıkları da dikkate alınmalıdır (Aryal & Wilkinson, 2019). Araştırmalar, yerel halkın turizm algısının, turizm destekleri üzerinde pozitif etkiler yarattığını göstermektedir (Buzlukçu & Avcıkurt, 2021). Bu nedenle, depremler sonrası kültürel mirasın korunması ve turizm potansiyelinin artırılması için yerel halkın katılımının sağlanması büyük önem taşımaktadır. Kültürel turizm ve afetler arasındaki etkileşim, afetlerin hem acil iyileşme hem de uzun vadeli sürdürülebilirlik açısından doğru yönetilmesini gerektirmektedir. Afetlerin ardından turizm destinasyonlarının iyileşmesi, tüketicilerin afetlere verdiği tepkilerin detaylı bir şekilde anlaşılmasını ve etkili kriz yönetimi stratejilerinin uygulanmasını gerektirmektedir (Mair et al., 2016). Bu anlayış, hem fiziksel restorasyonu hem de toplumsal bellek ve kültürel kimliğin yeniden inşasını içeren kapsamlı bir iyileşme sürecinin temelini oluşturmaktadır (Kaya & Karadeniz, 2020). Özellikle deprem sonrası yeniden yapılanma sürecinde psikolojik faktörlerin dikkate alınmasının önemi vurgulanmaktadır (Dinç, 2023).

6 Şubat 2023 depremleri, çalışma alanı olarak seçilen Gaziantep'in kültürel mirasına derin etkiler yapmış ve kentteki kültürel kimlikte kalıcı değişikliklere yol açmıştır. Bu süreçte, kültürel mirasın hem somut hem de somut olmayan unsurlarının korunması ve yerel halkın travmalarının ele alınması, kentteki kültürel turizmin yeniden canlandırılması için hayati öneme sahiptir. Karanlık turizm ve duygusal coğrafyalar kavramları bu süreçte etkili bir araç olabilir (Wang et al., 2023). Gaziantep'in kültürel mirasını yeniden inşa etmek için yenilikçi pazarlama stratejilerinin, toplumsal katılımın ve sosyal medya erişiminin entegrasyonu, şehrin kültürel kimliğini güçlendirecek ve turizmin sürdürülebilirliğini sağlayacaktır.

Gaziantep, tarihi boyunca pek çok medeniyete ev sahipliği yapmış ve kültürel kimliği ile temel yapı taşlarını oluşturmuş bir kenttir. Fakat 6 Şubat 2023 depremleri, şehrin somut ve somut olmayan kültürel mirasında kalıcı izler bırakmış, yalnızca fiziksel yapıları değil, aynı zamanda toplumsal bellek, kültürel kimlik ve yardımlaşma gibi soyut unsurları da ciddi şekilde etkilemiştir. Depremler hem somut hem de somut olmayan kültürel miras değerleri üzerinde önemli etkilere yol açmıştır. Depremler aynı zamanda kültürel miras varlıklarının fiziksel yapısını tehdit ederken, toplumsal kimlik ve kültürel pratikler üzerinde de derin etkiler bırakmaktadır (Demir & Çilingiroğlu, 2024). Özellikle, tarihi yapılar ve kültürel alanlar, depremler sırasında ciddi hasar görebilmekte ve bu durum, yerel toplulukların kültürel kimliğini zedeleyebilmektedir (Betti et al., 2016). Bu yapılar, yerel halkın hafızasında ve toplumsal bellek bağlamında önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle kayıplar yalnızca fiziksel bir yıkım olarak değerlendirilmeyip; aynı zamanda toplumsal travmalar ve kültürel kimlik kayıpları ile ilişkili olarak da görülmektedir (Assmann, 2015; Uzun, 2024). Bu bağlamda, depremler sonrasında kentin kültürel mirasını korumak ve yeniden inşa etmek önem arz etmektedir (Aryal & Wilkinson, 2019).

Çalışmanın amacı, 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremleri sonrasında Gaziantep'teki kültürel miras değerlerinin korunması, mevcut durumun belirlenmesi ve deprem sonrası kültür turizmi faaliyetlerinin etkilenme durumlarının değerlendirilmesidir. Gaziantep'te hasara yol açan depremler, kültürel mirasın korunması için yeni stratejilerin geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Keza tarihi binaların sismik değerlendirilmesi ve korunması hem mühendislik hem de kültürel açıdan önemli bir süreçtir. Bu durum kültürel mirasın korunması, ekonomik kalkınma ve turizm açısından da büyük öneme sahiptir. Çalışmada bu motivasyonlardan hareketle bölgenin somut ve somut olmayan kültürel mirasının depremlerden nasıl etkilendiği, yerel halk, turizm işletmecileri ve diğer paydaşların görüşleri ışığında ortaya konmuştur. Gaziantep'in deprem sonrası hikâyesini yeniden yazma arzusu dahilinde çalışma ele alınmıştır. Bu amaçla, nitel araştırma yöntemleri kullanılarak, Gaziantep'in tarihi ve kültürel kimliğini oluşturan değerlerin korunmasına yönelik mevcut algılar ve stratejiler değerlendirilmiştir. Çalışma içerik ve kullanılan yöntem açısından literatüre özgün katkı sunmaktadır. Depremler sonrası kültürel mirasın korunmasının ve sürdürülebilir turizmin güçlendirilmesinin hem yerel halkın katılımı hem de bölgesel kalkınma açısından büyük bir fırsat sunduğunun vurgulanması çalışmanın önemini ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda çalışma, konunun genel bir tanıtımı ve amacının açıklandığı Giriş bölümüyle başlamaktadır. Daha sonraki bölümde ilgili veri setinin toplanması ve analiz süreci aktarılmaktadır. Sonraki bölüm elde edilen bulguların analizine ayrılmıştır. Çalışma sonuç bölümüyle son bulmaktadır.

YÖNTEM

Çalışmada Kahramanmaraş depremleri sonrasında Gaziantep'te hasar alan kültürel değerlerin önemini vurgulanması, mevcut durumunun belirlenmesi, depremin etkilerinin, kültür turizmi faaliyetlerinin ve kültür varlıklarının değerlendirilmesi adına nitel araştırma yöntemi uygulanmıştır. Bu bağlamda konu ile ilgili yeterli tecrübeye ve bilgiye sahip olduğu düşünülen kent paydaşlarından (yerel halk, yetkili kişiler, turizm işletmecileri, zanaatkarlar) oluşan görüşmecilerin bakış açıları dâhilinde konuya ilişkin bulgular ortaya konmaya çalışılmıştır. Bunu gerçekleştirebilmek adına 10 kişiyle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Araştırma sahası, Gaziantep merkez ilçeleri olan Şehitkamil ve Şahinbey şehrsel alanını kapsamaktadır (Tablo 1). Araştırmada, bu bölgeden seçilen görüşmeciler örnekleme dahil edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılandırılmış görüşmeye kıyasla keşfetmeye daha açık bir teknik olması, yapılandırılmamış görüşmeye göre ise kontrolünün daha kolay olması (Akturan & Baş, 2016; Brinkmann, 2018; Merriam & Tisdell, 2016) nedeniyle tercih edilmiştir.

Veri toplama aracı olarak kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırmacılar tarafından ilgili literatür incelenerek ve yapılan ön görüşmeler neticesinde hazırlanmıştır. Çalışmanın örnekleminin 10 kişi ile sınırlandırılmasının, veri doygunluğu ve çeşitliliğinin sağlanmasının yanı sıra, deprem sonrası yaşanan yıpranmışlık ve travma gibi faktörler nedeniyle paydaşların görüşmelere katılmaya isteksizlik göstermeleri önemli bir etken olmuştur. Görüşme formunda katılımcıların demografik bilgilerine, mesleki durumlarına, depremin kent üzerinde olumsuz etkilerine, bu kapsamda kültür turizminde hasar durumuna ve yeniden yapılanma süreçlerine dair düşünce ve yaklaşımlarına yönelik sorulara yer verilmiştir. Görüşmeler ve saha çalışmaları Ocak-Temmuz 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar ile yüz yüze yapılan tüm görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Ses kayıtları Microsoft 365 programıyla transkripsiyon işlemine tabi tutulmuştur. Araştırmaya katılmaya istekli olmayan hiç kimse örnekleme dâhil edilmemiştir. Görüşmecilerden araştırma süresince gerekli izinler alınarak mülakatlar gerçekleştirilmiş ve saha çalışması için etik kurul izni belgesi alınmıştır. Çözüm metinleri oluşturulduktan sonra bağımsız ikinci kişi tarafından son kontrol okumaları yapılmıştır. Elde edilen veriler MAXQDA 2024 programı ile kodlamalara tabi tutulmuştur (Şekil 1).

Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinde yaygın olarak kullanılan bilgisayar destekli bir yazılım olan MAXQDA 2024 programından yararlanılmıştır. Elde edilen verilerin derinlemesine analizi için tema ve kodların belgelere göre oransal dağılımını incelemek amacıyla “Kod Matrisi Tarayıcısı” ve “Kod-Alt Kod Bölümleri” modeli kullanılmış (Dinç, 2024), kodlar arasındaki ilişkisel ağın sentezi için ise “Kod İlişkileri Tarayıcısı” tercih edilmiştir. Çalışmada MAXQDA 2024 programının tercih edilmesinin temel nedeni, deprem sonrası alandan elde edilen kapsamlı verilerin derinlemesine analiz edilmesi ve bu verilerden somut, anlamlı çıktılar elde edilmesidir.

Tablo 1: Mülakat Yapılan Görüşmecilerin Demografik Bilgileri

Görüşmeciler	Cinsiyet	Yaş	İkamet Ettiği İl	Medeni Durum	Eğitim Durumu	Meslek
G-1	Kadın	32	Gaziantep	Evli	Lise	Esnaf
G-2	Erkek	45	Gaziantep	Evli	Lise	Esnaf
G-3	Kadın	24	Gaziantep	Bekar	Lisans	Öğretmen
G-4	Kadın	25	Gaziantep	Bekar	Lisans	Memur-Yetkili
G-5	Erkek	28	Gaziantep	Bekar	Lisans	Öğretmen
G-6	Erkek	52	Gaziantep	Evli	Lisans	Memur-Yetkili
G-7	Kadın	38	Gaziantep	Evli	Lise	Turizm İşletmecisi
G-8	Kadın	35	Gaziantep	Evli	Lise	Esnaf
G-9	Erkek	45	Gaziantep	Evli	Lise	El Sanatı Ustası-Turizm İşletmecisi
G-10	Erkek	40	Gaziantep	Evli	Lisans	Memur-yetkili

Çalışma kapsamında araştırma deseni olarak Gömülü Teori (Grounded Theory) yaklaşımı kullanılmıştır. Gömülü teori hem nitel araştırma hem de tümevarımsal teori ortaya koymanın bir yolu olarak karşımıza çıkmakta ve herhangi bir olguyu

açıklayacak şekilde birbiriyle bağlantılı varsayımlardan meydana gelmektedir (İnanır, 2022; Mehmetoglu & Altınay, 2006). Verilerin toplanmasında ise katılımcıların örneklem içerisinde yer alma şanslarının eşit olmadığı amaçlı örneklem yöntemi tercih edilmiştir. Veri toplama sürecine tüm kavramlar ve kategoriler tespit edilene kadar devam edilmiştir. Dolayısıyla veri doygunluğu esas alınmıştır. Bu nedenle örneklem sayısı ve veri kaynağı ile ilgili herhangi bir sınırlamaya gidilmemiş, cevaplar birbirini tekrarlamaya başlayınca görüşmelere son verilmiştir (Şekil 1). Ayrıca çalışma kapsamında geçerliliği ve güvenilirliği sağlamak adına Miles & Huberman, 1994 modeli kullanılmıştır. İçsel tutarlılığı veren kodlama denetimine göre kodlayıcılar arası görüş birliğinin en az %80 olması kriter olarak belirlenmiştir (Miles & Huberman, 1994). Bu bağlamda çalışmada MAXQDA 2024 programı kullanılarak ilgili veriler araştırmacılar tarafından kodlanmış ve kodlayıcıların mülakatlar için kodlayıcılar arası uzlaşma değeri 151 ilişkili kod-5 ilişkili olmayan kod ile % 96,79 olarak tespit edilmiştir. Kodlayıcılar arası uzlaşma sonuçları değerlendirildiğinde kodlayıcılar arası uzlaşma yüzdelерinin yeterli seviyede olduğu belirlenmiştir. Bu değerlendirmeler sonrasında oluşan kod, ana tema ve alt kategorilere ilişkin değerlendirmeler dahilinde analizler yapılmıştır.

Şekil 1: Çalışmanın İş Akış Şeması

Çalışmada yerinde gözlem ve mülakatların birlikte kullanılmasıyla veri toplama süreci yürütülmüştür. Teori geliştirme aşamasında ise sistematik veri toplama ve analiz yoluyla konu ile ilgili teoriler ortaya konmuştur. Bu kapsamda “sürekli karşılaştırmalı analiz” olarak ifade edilen yöntem ile analizler yapılmıştır (Namkung et al., 2007) based on Strauss (1987). Çalışmada Grounded Theory perspektifinden verilerin analizi sırasında Corbin ve Strauss (2009) tarafından önerilen üç aşamalı kodlama tekniği kullanılmıştır. Bu teknik sırasıyla açık kodlama, eksenel kodlama ve seçici kodlama olarak belirlenmiştir (Sener, 2019). Kodlamalar neticesinde alt kategorileri kapsayacak temel kategoriler ve tema ortaya konmuştur. Elde edilen sonuçlara göre teoriler ve bulgular sunulmuştur. Bu çerçeveden hareketle bulgular içerik analizine tabi tutulmuş ve tümevarımsal kodlamalar gerçekleştirilmiştir. Çalışma ile ilgili elde edilen bulguların içerik analizlerinin yapılması ve verilerin kodlanmasında MAXQDA 2024 programından faydalanılmıştır. Elde edilen veriler kapsamlı ve derinlemesine incelenerek konu ile ilgili coğrafi analizlere varılmak hedeflenmiştir. Görüşmeler sonrasında Gaziantep’te deprem ve kültürel turizm ekseninde “Depremın Olumsuz Etkileri” ve “Kültür Turizmi” olmak üzere

iki ana tema ortaya konmuştur. Birinci ana tema olan “Depremın Olumsuz Etkileri” altında görüşmecilerin Kahramanmaraş depremleri sonrasında depremin olumsuz etkilerine dair görüşleri analiz edilmiştir. İkinci ana tema olan “Kültür Turizmi” ise deprem sonrasında kültür turizmi faaliyetlerinde oluşan olumsuzluklar “Hasar” alt kategorisinde, bu bağlamda önerilen yaklaşımlar ise “Yeniden Yapılanma” alt kategorisinde değerlendirilmiştir.

BULGULAR VE ANALİZ

Gaziantep, tarihi ve kültürel zenginlikleri ile Türkiye'nin önemli kültür turizmi merkezlerinden biridir (Şekil 2). Şehir, tarihsel süreci boyunca pek çok medeniyete ev sahipliği yapmış olup, bu medeniyetlerin izlerini taşımaktadır. Gaziantep'in kültürel mirası, özellikle somut ve somut olmayan miras unsurlarıyla çeşitlenmiştir. Somut kültürel mirası, Zeugma Mozaik Müzesi, Gaziantep Kalesi, tarihi hanlar ve camiler gibi yapılarla şekillenirken; somut olmayan kültürel mirası ise geleneksel mutfak kültürü, el sanatları ve halk sanatlarını içermektedir. Gaziantep mutfağı, UNESCO tarafından yaratıcı kentler ağına dahil edilen bir gastronomik mirasa sahip olup, *baklava* ve *fıstık* gibi yerel ürünleriyle tanınmaktadır. Kentteki el sanatları da özellikle bakırcılık, halı dokumacılığı ve yemenicilik gibi geleneksel zanaatlar açısından zengin bir mirasa sahiptir (Tablo 2).

Kültür turizmi, Gaziantep'in ekonomik yapısında önemli bir rol oynamakta ve şehrin tarihsel ve kültürel değerlerinin tanıtılması yoluyla bölgesel kalkınma için fırsatlar sunmaktadır. Gaziantep, bu bağlamda hem yerli hem de yabancı turistler için bir cazibe merkezi olmanın yanı sıra, kültürel mirasın korunması ve sürdürülebilir turizmin geliştirilmesi gerekliliğiyle karşı karşıyadır. Bu süreç, yerel halkın katılımını ve kültürel değerlerin gelecek nesillere aktarılmasını hedefleyen stratejilerle desteklenmelidir. Gaziantep'in kültürel mirasının korunması, aynı zamanda şehrin turizm potansiyelinin güçlendirilmesi için kritik bir unsur teşkil etmektedir.

Şekil 2: Çalışma Alanının Lokasyon Haritası

Tablo 2: Gaziantep'te Bulunan Kültür Varlıkları

Geleneksel Evler, Konaklar, Kırathaneler, Hamamlar ve Müzeler	Tarihi ve Dini Mimari Yapılar	Tarihi-Kültürel Yollar, Sokaklar, Mahaller, Meydanlar ve Caddeler	Geleneksel Faaliyetlerin Sürdürüldüğü Ticarethaneler; Hanlar, Çarşılar ve Bedestenler	Diğer Kültür Varlıkları
Tarihi Antep Evleri/ Şehreküstü Konakları	Gaziantep Kalesi/ Dülük Antik Kenti	Tarihi İpek Yolu Meydanı	Beyazhan/ Zincirli Bedesten/	Geleneksel El Sanatları
Kendirli Kültür Merkezi	Belkıs/Zeugma Antik Kenti	Türktepe Mevkii	Bakırcılar Çarşısı/ Kemikli Bedesten	Halk Oyunları
Naib Hamamı/Tabak Hamamı	Ömeriye Cami/Boyacı Cami	Düğmecı Mahallesi/ Bey Mahallesi	Hışva Han/ Şire Han	Coğrafi İşaretli Ürünler
Gaziantep Arkeoloji Müzesi	Ali Nacar Cami/ Kurtuluş Cami	Saburcu Caddesi/ Sadık Dai Sokak	Uzun Çarşı/ Kunduracılar Çarşısı	Yöresel Yemekler ve Lezzetler
Şahinbey Savaş Müzesi	Bostancı Cami/ Tahtani Cami	Uzunçarşı Caddesi/ Boyacı Mahallesi	Büdeyri Hanı/ Yüzükçü Hanı	Kültür Yolu
Medusa Cam Müzesi/Panorama Müzesi	Şeyh Fettullah Cami ve Külliyesi	Şekeroğlu Mahallesi / Behram Sokağı	Kale Altı Pazarı	Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Sit Alanları
Hasan Süzer Etnografya Müzesi	İhsanbey Cami/ Karatarla Cami	Tarihi Gaziantep Garı	Millet Hanı/ Elbeyli Han	Tarihi İpek Yolu Halep Yolu
Tarihi Kır Kahvehanesi/Tahmis Kahvesi	Handaniye Cami/ Aleüddeve Cami	Köroğlu ve Kozancı Sokağı	Kürkçü Hanı/ Mecidiye Hanı	Kaleoğlu Mağarası
Hükümet Konağı/ Ali Bey Konağı	Eyüpoğlu Cami/ Kabasakal Cami	Karagöz Mahallesi	Kuyumcular Bedesten	Antep Sarayı/ Kale Evi
Zeugma Müzesi/ Efebey Konağı	Ahmet Çelebi Cami/ Alaybey Cami	Atatürk Bulvarı	Gümrük Hanı/ Tuz Hanı	Rumkale
Emine Göğüş Mutfak Müzesi	Şirvani Cami/ Tekke Cami	Aleüddeve Sokak	Şeker Hanı/ Emin Ali Hanı	Karkamış Antik Kenti
Panorama Müzesi	Nur Mehmet Cami/ Ağa Cami	Güllüoğlu Sokak/Seyisoğlu Sokak	Maarif Hanı/ Tarihi Yeni Han	Tilmen Höyük
Gaziantep Zooloji ve Doğa Müzesi	Kendirli Kilisesi/ Aziz Petro Kilisesi/ Tarih Havra		Anadolu Hanı/ Sam Köyü Hanı	Hisar Anıt Mezarı / Hasanoğlu Anıt Mezarı

Tablo 2 Kültür ve Turizm Müdürlüğünden Elde Edilen Verilerden Derlenerek Oluşturulmuştur.

Çalışma kapsamında analizlere geçmeden önce elde edilen bulgulara dair genel kanıyı özetlemek adına MAXQDA 2024 programı ile kelime bulutu oluşturulmuştur. Çalışma kapsamında görüşmecilere depremin kent üzerinde olumsuz etkilerine, kültürel turizmde hasar durumuna ve yeniden yapılanma süreçlerine yönelik sorulara yer verilmiştir. Dolayısıyla kelime bulutu sorulara verilen cevaplardan hareketle oluşturulmuştur. Oluşan kelime bulutuna göre “Kültürel, Gaziantep, Deprem, Yerel, Turizm, Güvenlik, Restorasyon, Farkındalık, Korunması, Fiziki, Hasar, Bilgilendirme, Tanıtım, Afet, Turist, Zarar, Toplumsal, Önlem, Ekonomik” kelimelerinin görüşmeciler tarafından sık sık altının çizildiği görülmektedir (Şekil 3). Kelime bulutunda yer alan “Kültürel”, “Gaziantep”, “Hasar”, “Fiziki”, “Korunması” ve “Restorasyon” gibi kelimeler, depremin kentteki tarihi yapılar ve kültürel değerler üzerinde yarattığı olumsuz etkileri ve bu mirasın korunması için alınması gereken önlemleri vurgulamaktadır. “Yerel”, “Toplumsal” ve “Farkındalık” ifadeleri, yerel halkın deprem sonrası süreçteki rolünü ve kültürel mirasın korunmasına yönelik toplumsal duyarlılığın artırılması gerektiğini gösterirken, “Turizm”, “Turist” ve “Güvenlik” gibi kelimeler, depremin turizm sektörü üzerindeki etkilerini, turist algısını ve güvenlik kaygılarını ele almaktadır. Ayrıca, “Zarar” ve “Ekonomik” kavramları, turizmdeki ekonomik kayıpları ve bu kayıpların yeniden nasıl telafi edilebileceğini tartışmaktadır. “Tanıtım” ve “Bilgilendirme” ise, kültür turizminin yeniden canlandırılması için etkili bir tanıtım ve şeffaf bilgilendirme stratejisinin önemini ortaya koymaktadır.

Şekil 3: Görüşmeler Neticesinde Oluşan Kelime Bulutu (MAXQDA 2024)

Çalışmada, Kahramanmaraş depremleri sonrasında Gaziantep'teki kültürel değerlerin hasar görmesiyle ilgili algıların daha derinlemesine anlaşılabilmesi amacıyla, deprem sonrası etkilenen kültür varlıklarının mevcut durumunu değerlendirmek için kent paydaşları olan yerel halk, yetkililer, turizm işletmecileri ve zanaatkarlar ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda, kültürel mirasın korunmasına yönelik algıların ve depremin etkilerinin ortaya konabilmesi için 10 kişiyle derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Analizler sonucunda, yerel toplulukların depreme dair görüşleri ve kültürel turizmdeki etkileri detaylı bir şekilde ortaya konmuştur. Bu kapsamda çalışmada elde edilen bulgular ve kategoriler hem teorik hem de pratik anlamda konuya ilişkin yeni bir anlayış geliştirilmesine katkı sağlamaktadır.

Analizler sonucunda, Gaziantep'teki kültürel turizm ve depremler üzerine yapılan görüşmelerde, “Depremin Olumsuz Etkileri” ve “Kültür Turizmi” olmak üzere iki ana tema belirlenmiştir (Şekil 4). İlk ana tema, “Depremin Olumsuz Etkileri”, görüşmecilerin Kahramanmaraş depremlerinin Gaziantep'teki sosyal, fiziksel ve ekonomik etkilerine dair görüşlerini kapsamaktadır. Bu tema, depremlerin Gaziantep'in kültürel mirası üzerindeki yıkıcı etkilerini, özellikle tarihi yapılar ve kültürel alanlarda meydana gelen hasarları ele almaktadır. Görüşmeciler, depremin yerel halkın yaşam alanlarını ve toplumsal yapısını nasıl derinden sarstığını, fiziksel yapılarla birlikte toplumsal bellek ve kültürel kimlik üzerinde de kalıcı izler bıraktığını vurgulamaktadır. Ayrıca, depremin ekonomik boyutları, özellikle turizm sektöründe yaşanan azalma ve güvenlik kaygıları ile rezervasyon iptalleri gibi sorunlarla da ilişkilendirilmiştir. Bu etkiler, Gaziantep'in kültürel turizm potansiyelini tehdit ederken, kentin yeniden yapılanma sürecinin ne denli önemli olduğunu da ortaya koymaktadır (Şekil 4).

İkinci ana tema ise «Kültür Turizmi» üzerine odaklanmıştır. Bu tema, deprem sonrası kültürel turizmde yaşanan olumsuzlukları ve bu olumsuzlukların aşılmasına yönelik önerileri içermektedir. «Hasar» alt kategorisi, deprem sonrası kültürel varlıkların zarar görmesi, turist sayısındaki azalma ve turizm altyapısındaki bozulmalar gibi faktörleri incelemektedir. «Yeniden Yapılanma» alt kategorisinde ise, kültürel mirasın restorasyonu, yeni turizm stratejilerinin geliştirilmesi ve yerel halkın turizme katılımının artırılması gibi iyileştirme önerileri tartışılmaktadır. Bu bağlamda, kültürel turizmin yeniden canlandırılması için gereken adımlar ve stratejiler, katılımcıların önerileri doğrultusunda şekillendirilmiştir.

Çalışmada, Gaziantep'teki depremlerin hem somut hem de somut olmayan kültürel miras üzerindeki etkilerini derinlemesine analiz edilmiş ve bu etkilerin turizm sektörü üzerinde yaratmış olduğu zorluklar ele alınmıştır. Ayrıca, deprem sonrası kültürel turizmin yeniden inşa edilmesi için önerilen stratejiler ve yaklaşımlar, kentin kültürel kimliğinin korunmasına ve geliştirilmesine yönelik önemli bilgiler sunmaktadır.

Kod Sistemi	K-1	K-2	K-3	K-4	K-5	K-6	K-7	K-8	K-9	K-10	TOPLAM
Deprem Oluşmaz Etkileri								0,45%			0,45%
Deprem Korkusu		0,45%					0,45%		0,45%		1,36%
Fiziki Hasar	0,45%				0,45%	0,45%	0,45%	0,45%	0,45%	0,45%	3,18%
İş Kaybı	0,91%										0,91%
Kira Sorunu		0,45%				0,45%				0,45%	1,36%
Kira Artışı	0,45%	0,91%				0,45%	0,45%	0,45%	0,45%	0,45%	3,64%
İşletmelerin Kapanması	0,91%	0,45%					0,45%	0,45%			2,27%
Ekonomik Kayıp	1,36%	0,45%				0,45%		0,45%	0,45%	0,45%	3,64%
Kültür Turizmi											
Hasar											
Kültürel Kimliğin Sarsılması	0,91%				0,45%	0,45%	0,45%	0,45%	0,45%	0,45%	3,64%
Toplumsal Travmalar	0,45%	0,45%		0,45%							1,36%
Mekan Hafızasının Yok Oluşu	0,45%		0,45%	0,45%	0,45%	0,45%		0,45%	0,45%	0,45%	3,64%
Toplumsal Bellek	0,45%			0,45%					0,45%		1,36%
Kültürel Yapıların Ziyarete Kapatılması	1,36%		0,45%		0,45%	0,45%	0,45%	0,45%		0,45%	4,09%
Turizm Tesislerinin Zarar Görmesi	0,91%	0,45%					0,45%	0,45%			2,27%
Turizm Gelirlerinde Azalma	0,91%	0,45%				0,45%		0,45%	0,45%	0,45%	3,18%
Turist Sayısında Azalma	0,91%	0,91%				0,45%	0,45%	0,45%	0,45%	0,45%	4,09%
Kültürel Dokunun Bozulması	0,45%		0,45%		0,45%	0,91%	0,45%	0,45%	0,45%	0,91%	4,55%
Kültürel Yapılarda Hasar	0,91%				0,45%	0,91%	0,45%		0,45%	0,91%	4,09%
Yeniden Yapılanma											
Sosyal Medya ve Dijital Çözümler					0,91%	0,45%	1,36%	0,45%		0,45%	3,64%
Eğitim ve Farkındalık					1,82%	1,82%	0,45%	0,45%	0,45%	1,82%	6,82%
Yıkık Görüntünün Düzeltilmesi	0,91%	0,45%		0,45%	0,91%			0,45%			3,18%
Depreme Dayanıklı Turizm Tesisleri	0,45%			0,45%	0,91%	0,45%	0,45%	0,45%	0,45%	0,45%	4,09%
Kültür ve Turizm Bakanlığı Destekli Turlar	0,45%	0,45%			0,45%						1,36%
Koruma Çalışmaları	0,45%	0,45%			0,45%						1,36%
İmaj Sağlamlığı-Güvenli Şehir	0,45%	0,91%		0,91%	0,91%	1,82%	1,82%	1,36%	0,91%		10,00%
Kültürel Festivaller ve Projeler	1,82%	0,45%			0,91%	1,36%	0,91%	0,91%	0,91%	1,36%	8,64%
Restorasyon Çalışmaları	0,45%	0,45%		0,45%	0,91%	0,45%	0,45%	0,45%	0,45%	0,45%	4,55%
Deprem, Gaziantep'teki kültür varlıklarını, kültürel turizm	1,36%	1,82%	0,91%	0,45%	0,45%	0,45%	0,45%	0,45%	0,45%	0,45%	7,27%
TOPLAM	18,18%	10,00%	2,27%	4,09%	11,36%	11,82%	10,45%	10,91%	9,09%	11,82%	100,00%

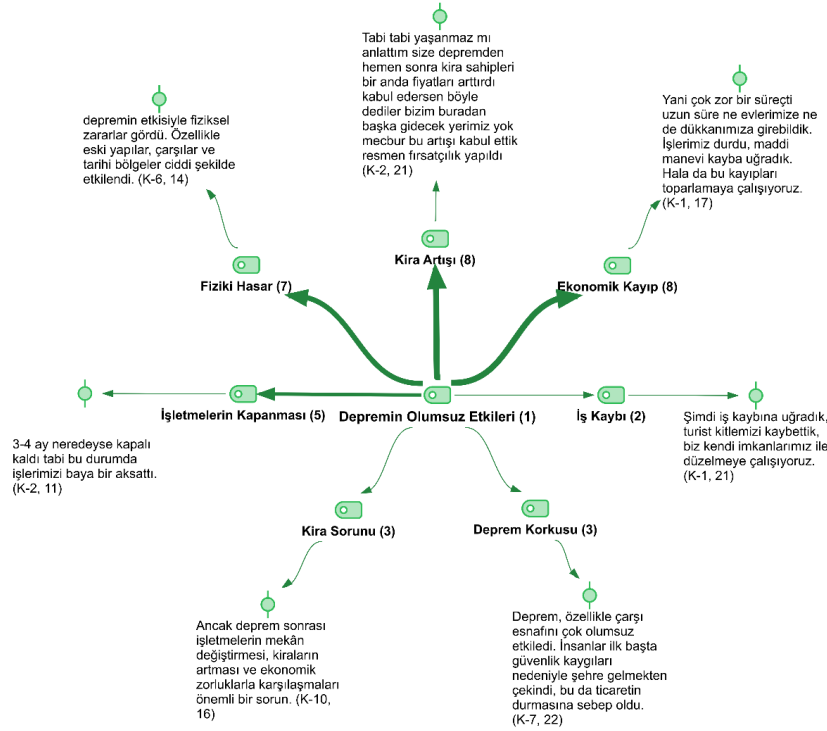
Şekil 4: Kod Matris Tarayıcısı-Tüm Temalar – Çalışma Kapsamında Oluşturulan Kod Matrislerinin Oransal Dağılımı.

Fotoğraf 1: Deprem Sonrasında Zarar Gören Antep Kalesi'nin Restorasyon Çalışmaları (Mayıs 2024)

Elde edilen bulgular neticesinde görüşmecilerin üzerinde yoğunlaştığı tema, kategori ve alt kodlar, kod alt kod bölümler modelinde tek tek ele alınmış ve bulgular değerlendirilmiştir. Model kapsamında görüşmecilerin odaklandığı ilk tema olan “Deprem Oluşmaz Etkileri” analiz edilmiştir. Bu bağlamda görüşmeciler Kahramanmaraş depremleri sonrasında kentte yaşanan olumsuzlukları ifade ederken en fazla “Ekonomik Kayıp (f=8), Kira Artışı (f=8), Fiziki Hasar (f=7), İşletmelerin Kapanması (f=5), Kira Sorunu (f=3), Deprem Korkusu (f=3) ve İş Kaybı (f=2)” alt kodları üzerinde durmuşlardır (Şekil 5).

Görüşmeciler, depremin Gaziantep'teki ekonomik yapıyı ciddi şekilde sarstığını, yerel işletmelerin faaliyetlerini sürdüremediğini ve birçok işletmenin kapanmak zorunda kaldığını vurgulamışlardır. Ayrıca, kira artışları ve konut sorunu gibi ekonomik zorluklar, yerel halkın yaşamını zorlaştıran başlıca faktörler arasında yer almıştır. Depremin yol açtığı fiziksel hasar, özellikle tarihi yapılar ve kültürel miras üzerinde kalıcı izler bırakırken (Fotoğraf 1), aynı zamanda yerel halkın deprem korkusu, iş kaybı ve gelecek kaygıları gibi psikolojik etkileri de derinleştirmiştir. Bu bulgular, depremin yalnızca fiziksel değil, sosyal ve ekonomik açıdan da uzun vadeli etkiler yarattığını ortaya koymaktadır.

Şekil 5: Kod Alt Kod Bölümler Modeli-Depremin Olumsuz Etkileri Teması

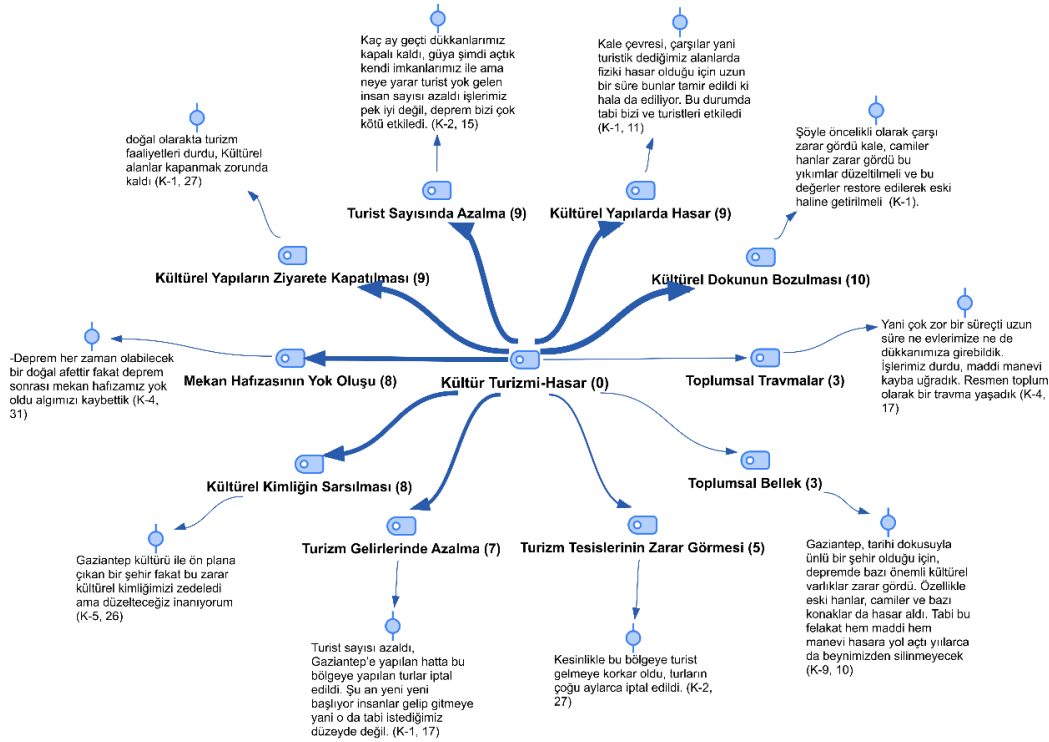

Fotoğraf 2: Deprem Sonrası Zarar Gören Zincirli Bedestenin ve Tahtani Caminin Son Hali (Restorasyon Çalışmaları-Mayıs 2024)

Modele göre analizi yapılan ikinci tema "Kültür Turizmi" olmuştur. Bu kapsamda temanın ilk alt kategorisi olan "Hasar" analiz edilmiştir. Katılımcılar Gaziantep'te deprem sonrası kültür turizmi faaliyetlerini değerlendirirken olumsuz etkiler kapsamında "Hasar" durumu kategorisini ileri sürerek, "Kültürel Dokunun Bozulması (f=10), Kültürel Yapılarda Hasar (f=9),

Turist Sayısında Azalma (f=9), Kültürel Yapıların Ziyarete Kapatılması (f=9), Mekân Hafızasının Yok Oluşu (f=8), Kültürel Kimliğin Sarsılması (f=8), Turizm Gelirlerinde Azalma (f=7), Turizm Tesislerinin Zarar Görmesi (f=5), Toplumsal Bellek (f=3) ve Toplumsal Travmalar (f=3)” alt kodlarını sıkça vurgulamışlardır (Şekil 6).

Depremın Gaziantep’in kültürel dokusuna, tarihi yapılar ve kültürel alanlara verdiği zararın, şehirdeki kültür turizmi faaliyetlerini olumsuz etkilediği belirtilmiştir. Kültürel yapıların zarar görmesi ve bazı yapılarının ziyarete kapanması, turist sayısının azalmasına neden olurken, bu durum turizm gelirlerinde de ciddi bir azalmaya yol açmıştır (Fotoğraf 2). Ayrıca, depremin toplumsal hafıza ve kültürel kimlik üzerindeki olumsuz etkileri de görüşmeciler tarafından dile getirilmiştir. Mekân hafızasının yok olması ve kültürel kimliğin sarsılması, yerel halkın ve turistlerin kentle olan bağlarını zayıflatmış, toplumsal travmalar yaratmıştır. Bu bulgular, depremin Gaziantep’in kültür turizmine olan etkilerini, sadece fiziksel yapılarla sınırlı kalmayıp, aynı zamanda toplumsal ve psikolojik boyutlarıyla da ele alınması gerektiğini göstermektedir.

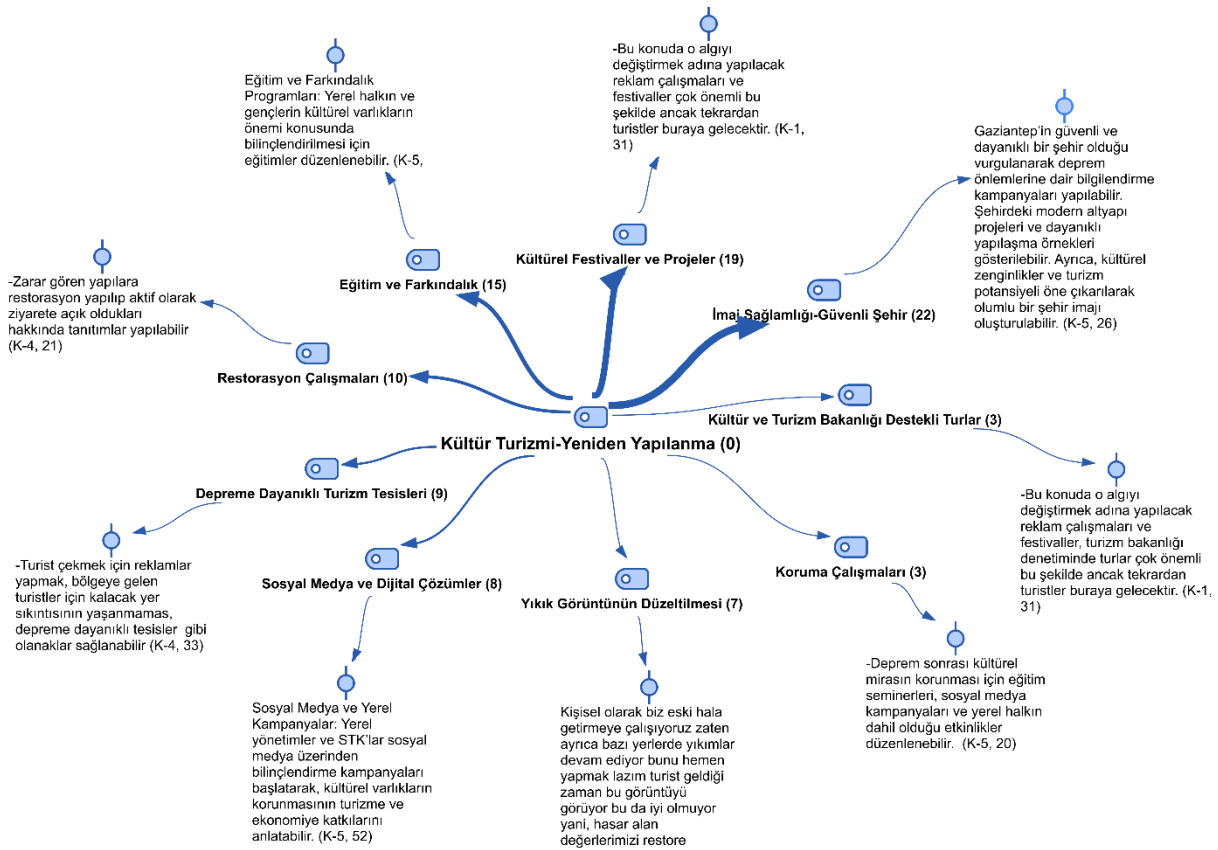
Şekil 6: Kod Alt Kod Bölümler Modeli-Kültür Turizmi Teması-Hasar Kategorisi

Fotoğraf 3: Deprem Sonrası Kentte Zarar Gören Kültür Varlıkları-Şirvani Cami Restorasyon Çalışmaları (Mayıs 2024)

Modele göre “Kültür Turizmi” temasında analizi yapılan “Yeniden Yapılanma” kategorisi kentte kültür turizmi faaliyetlerinin yeniden yapılanma süreçlerine dair kritik önerileri ortaya koymaktadır. Görüşmeciler, bu kapsamda deprem sonrası Gaziantep'te kültür turizmini canlandırmak ve sürdürülebilirliğini sağlamak için çeşitli stratejiler önermiştir. “İmaj Sağlamlığı-Güvenli Kent (f=22), Kültürel Festivaller ve Projeler (f=19), Eğitim ve Farkındalık (f=15), Restorasyon Çalışmaları (f=10), Depreme Dayanıklı Turizm Tesisleri (f=9), Sosyal Medya ve Dijital Çözümler (f=8), Yıkık Görüntünün Düzeltilmesi (f=7), Koruma Çalışmaları (f=3), Kültür ve Turizm Destekli Turlar (f=3)” alt kodları ile deprem sonrası yeniden yapılanma süreçlerini destekleyecek çalışmalar vurgulanmıştır (Şekil 7).

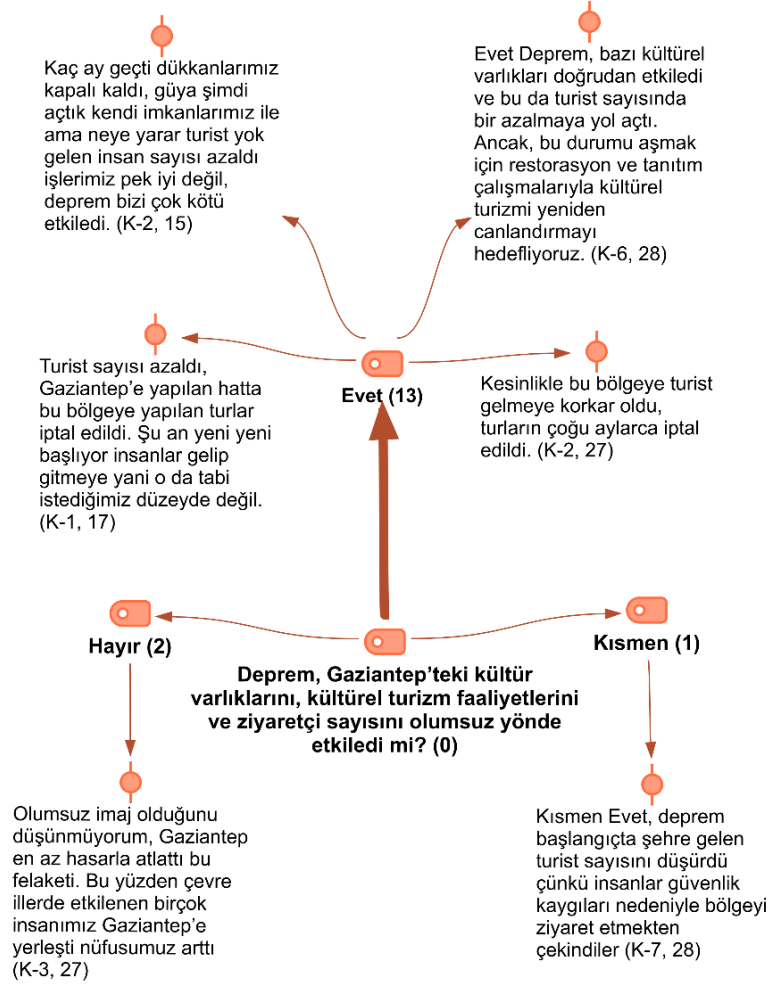
Görüşmeciler, şehrin imajının yeniden güçlendirilmesi ve güvenli bir kent algısının oluşturulması için sosyal medya ve dijital çözümlerin etkili bir şekilde kullanılmasını önerirken, kültürel festivaller ve projelerle kentteki turizm faaliyetlerinin artırılmasını önermiştir. Ayrıca, depreme dayanıklı turizm tesislerinin inşa edilmesi, tarihi yapılar için restorasyon çalışmalarının hızlanması ve kültürel mirasın korunmasına yönelik projelerin geliştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu bağlamda, yerel halkın bilinçlendirilmesi ve eğitim çalışmalarının yapılması, uzun vadede kültür turizminin sürdürülebilirliğini destekleyecek önemli adımlar olarak görülmüştür. Yıkık görüntülerin düzeltilmesi hem fiziksel hem de toplumsal açıdan şehrin toparlanmasına katkı sağlayacak bir yaklaşım olarak öne çıkmıştır (Fotoğraf 3). Bu bulgular, depremler sonrasında Gaziantep'in kültür turizmini yeniden canlandırmak ve şehri geleceğe taşımak için kapsamlı ve çok yönlü bir yeniden yapılanma sürecine ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Şekil 7: Kod Alt Kod Bölümler Modeli-Kültür Turizmi Teması-Yeniden Yapılanma Kategorisi

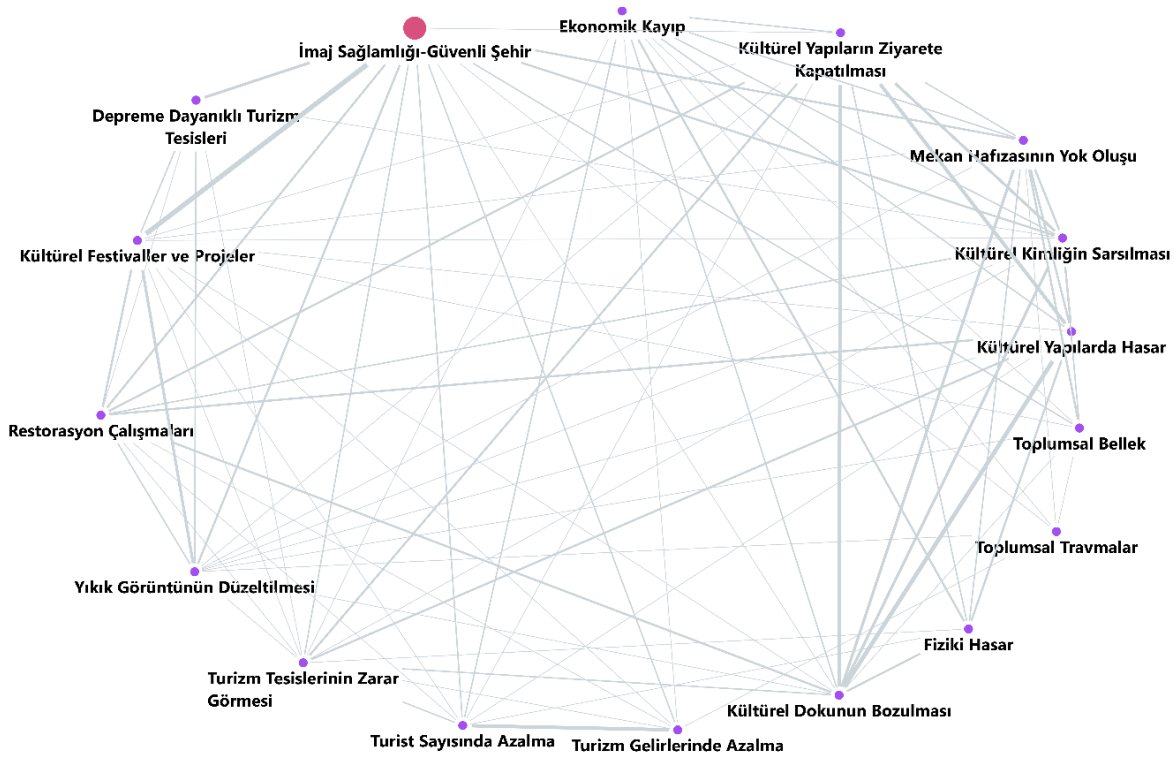
Kod alt kod bölümler modeline göre “Deprem, Gaziantep'teki kültür varlıklarını, kültürel turizm faaliyetlerini ve ziyaretçi sayısını olumsuz yönde etkiledi mi?” sorusuna katılımcıların çoğu “Evet (f=13)” cevabı vermiştir (Şekil 8). Bu bulgu,

Kahramanmaraş depremlerinin Gaziantep'teki kültürel mirasa ve kültür turizmine olan olumsuz etkilerini ortaya koymaktadır. Katılımcılar, depremin ardından şehrin tarihi yapılarındaki hasarların, kültürel alanların kapanmasının ve turist sayısındaki belirgin azalmanın, kültürel turizm faaliyetlerini doğrudan etkilediğini belirtmişlerdir. Ayrıca, güvenlik endişeleri ve olumsuz algılar nedeniyle ziyaretçi sayısının düşüşü, turizm sektöründe ekonomik kayıplara yol açmıştır. Bu durum, kentteki kültürel varlıkların korunmasına yönelik çalışmaların hızlandırılması ve yeniden yapılanma sürecine dair stratejik adımların atılmasının önemini vurgulamaktadır.

Şekil 8: Kod Alt Kod Bölümler Modeli

Çalışmada görüşmelerden ortaya çıkan tüm kategoriler ve kodlar arasındaki ilişkilerin tespit edilmesi amacıyla Kod İlişkileri Tarayıcısı modelinden faydalanılmıştır. Tarayıcıya yapılan tüm görüşmeler dahil edilmiştir. Analiz aşamasında sıklık 1, küme ise 2 olarak tayin edilmiş ve sonuçlar değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular neticesinde oluşan 2 küme içerisinde bazı kodların görüşmeciler tarafından sıklıkla beraber tercih edildiği sonucuna varılmıştır. Bu noktada kod ilişkileri tarayıcısında dikkat çeken en temel bulgu görüşmecilerin kent için deprem sonrası karşılaşılan sorunlarına yönelik önerilerini “İmaj Sağlamlığı-Güvenli Şehir” alt kodu ile desteklenmesidir. Görüşmeciler “Kültürel Festivaller ve Projeler, Restorasyon Çalışmaları, Depreme Dayanıklı Turizm Tesisleri, Yıkık Görüntünün Düzeltilmesi” alt kodları ile sürekli olarak “İmaj Sağlamlığı-Güvenli Şehir” kodunu birlikte tercih etmişlerdir. Bunun yanı sıra, deprem sonrası yaşanan olumsuz etkiler de yine aynı kodla ilişkilendirilmiş olup, bu durum, şehir için bütüncül bir güvenlik ve imaj iyileştirme stratejisinin önemini vurgulamaktadır (Şekil 9).

Şekil 9: Kod İlişkileri Tarayıcısı-Tüm Kodların Kesişimi

TARTIŞMA VE SONUÇ

6 Şubat depremleri, Gaziantep'te hem somut hem de somut olmayan kültürel miras öğelerine zarar vermiştir. Ancak bu durum, yalnızca fiziksel yapılarla sınırlı kalmayıp, aynı zamanda yerel halkın kültürel kimliğine, toplumsal hafızasına ve geçmişle kurduğu duygusal bağları da derinden etkilemiştir. Çalışmada da görüşmecilerden elde edilen bulgular, deprem sonrası halkın kültürel mirasla kurduğu bağın zayıfladığını ve bu kayıpların toplumsal bellek üzerindeki etkilerinin belirgin olduğunu ortaya koymaktadır. Deprem sonrası yerel halkın, özellikle kültürel miras alanlarındaki kayıplarla ilgili duygusal ve psikolojik zorluklar yaşadığı gözlemlenmiştir. Bu durum, kültürel mirasın sadece somut öğelerle değil, aynı zamanda somut olmayan unsurlarla da korunması gerektiğine işaret etmektedir. Bu kapsamda çalışmada analizler neticesinde ortaya konan temalar ve teoriler literatürde afetlerin toplumsal hafızaya etkisi üzerine yapılan çalışmalarla paralellik göstermektedir. Assmann (2015) ve Betti et al., (2016), kültürel mirasın kaybının toplumsal bellek ve kimlik üzerinde kalıcı etkiler yaratabileceğine dikkat çekmiştir. Gaziantep örneğinde, yerel halkın tarihi yapılarla ve kültürel mekanlarla kurduğu duygusal bağın depremle sarsıldığı ve bu kayıpların şehre olan aidiyet duygusunu zedelediği gözlemlenmiştir. Bu bulgu, afet sonrası toplumların kültürel kimliklerini yeniden inşa etme süreçlerini anlamaya yönelik literatürdeki önermelerle uyum içerisindedir. Aynı zamanda afet sonrası toplumsal hafızanın yeniden inşasında yerel halkın aktif katılımının önemini ortaya koymaktadır. Deprem sonrası kültürel mirasın korunması, sadece yapıların restorasyonu ile değil, aynı zamanda toplumsal katılımın artırılmasıyla mümkün olabilecektir. Bu bağlamda, literatürde kültürel mirasın korunmasına dair toplum temelli yaklaşımlar (Demir & Çilingiroğlu, 2024; Yu, 2023a) yerel halkın katılımının artırılması gerektiğini vurgulamaktadır. Gaziantep'teki kültürel mirasın korunmasına yönelik yapılan müdahaleler ve stratejiler, literatürdeki kültürel mirasın afet sonrası korunmasına dair önerilerle örtüşmektedir.

Çalışmada Gaziantep'te kültürel mirasın korunmasına yönelik ileri sürülen önerilerde, yeniden yapılanma sürecinin sadece somut yapıların restorasyonu değil, aynı zamanda yerel halkın kültürel kimliğini ve toplumsal hafızasını yeniden inşa etmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bu teori, geçmişteki afetlerin ardından kültürel mirasın korunmasına dair yapılan çalışmalarla uyumlu bir şekilde yerel halkın kültürel katılımının önemini ortaya koymaktadır (Dinç, 2023). Aryal & Wilkinson (2019) ve İlbaş ve Vatan (2023)'de afet sonrası kültürel mirasın korunması sürecinde yerel halkın aktif katılımının hem kültürel kimlik hem de turizm açısından kritik bir rol oynadığını belirtmişlerdir. Gaziantep'te yapılan görüşmelerde, halkın tarihi yapılar ve kültürel alanlarla olan ilişkisini yeniden inşa etmenin yalnızca fiziksel restorasyonla mümkün olmadığı, bunun yerine halkın bu alanlarla kurduğu duygusal bağların da yeniden güçlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Aynı zamanda Gaziantep'te kültürel mirasın korunması ve kültürel turizmin yeniden canlandırılması sürecinde, güvenlik kaygılarının giderilmesi ve kentin tanıtım faaliyetlerinin güçlendirilmesi gibi unsurlar kritik öneme sahiptir. Ayrıca, sosyal medya gibi dijital platformların, şehrin iyileşme sürecini tanıtmaya, kültürel etkinlikleri duyurma ve toplumsal bağları güçlendirme konusunda önemli bir rol oynaması beklenmektedir (Fukui & Ohe, 2020). Bu dijital etkileşimin hem yerel halkla hem de küresel ziyaretçilerle iletişim kurarak Gaziantep'in kültürel mirasını yeniden şekillendirebileceği düşünülmektedir. Bu unsurlar, literatürdeki afet sonrası kültürel mirasın korunması üzerine yapılan çalışmalarda da vurgulanan stratejilerle paralellik göstermektedir. Özellikle güvenlik endişelerinin giderilmesi, turizm sektörünün yeniden canlandırılması açısından büyük önem taşımaktadır. Demir & Çilingiroğlu (2024) afet sonrası dönemde güvenlik ve altyapı sorunlarının çözülmesinin, yerel halkın ve turistlerin güven duygusunu artıracak ve bu sayede kültürel turizmin yeniden canlandırılabilirliğini belirtmişlerdir. Bu stratejiler, Gaziantep'te de uygulanarak hem yerel halkın hem de turistlerin güvenli bir şekilde kültürel alanları ziyaret etmelerine olanak tanıyacaktır. Bu bağlamda çalışmada ortaya konan "İmaj Sağlamlığı ve Güvenli Şehir" kodunu destekleyen teoriler deprem sonrası kentlerde kültür turizmi kapsamında yeniden yapılanma süreçlerinin temelini oluşturmaktadır.

Kültürel turizm ve afetler arasındaki etkileşim, afetlerin hem acil iyileşme hem de uzun vadeli sürdürülebilirlik açısından doğru bir şekilde yönetilmesini gerektirmektedir. Afet sonrası turizm destinasyonlarının iyileşmesi, afetlerin turizm üzerindeki etkilerinin detaylı bir şekilde anlaşılmasını ve bu süreçte etkili kriz yönetimi stratejilerinin uygulanmasını zorunlu kılmaktadır (Mair et al., 2016). Depremler, özellikle kültürel miras ve turizm açısından önemli etkiler yaratmaktadır. 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli meydana gelen depremler, Gaziantep ve çevresindeki kültürel yapıları ve turizm potansiyelini derinden etkilemiştir. Kültürel miras turizmi, doğal afetlerden etkilenen bölgelerde yeniden canlandırma ve ekonomik kalkınma için bir fırsat olarak değerlendirilmektedir (Zhang et al., 2023). Ancak, depremler sonrası turizm algısı genellikle olumsuz yönde şekillenmektedir. Özellikle yabancı turistlerin güvenlik kaygıları, rezervasyon iptalleri ve turizm sezonunun geç başlaması gibi sorunlar, turizm faaliyetlerini olumsuz şekilde etkilemektedir (İlbaş & Vatan, 2023). Bu durum, afet sonrası süreçte kültürel turizmin yeniden canlandırılmasının, sadece fiziksel restorasyonlarla değil, aynı zamanda güvenlik kaygılarının giderilmesi, toplumsal dayanışma ve yerel halkın aktif katılımıyla mümkün olabileceğini göstermektedir. Bu bağlamda, kültür turizmi, hem şehrin kültürel mirasını yeniden canlandırmak hem de afet sonrası iyileşme sürecini desteklemek adına kritik bir rol oynamaktadır. Kültür turizmi, afet sonrası toplumsal iyileşme ve ekonomik kalkınma süreçlerine katkı sağlamak adına önemli bir araçtır (Zhang et al., 2023). Özellikle afet bölgelerinde kültürel turizmin yeniden canlandırılması, hem yerel halkın kültürel kimliğini pekiştirmesine yardımcı olmakta hem de dışarıdan gelen turistlerin afet sonrası bölgedeki kültürel mirası daha yakından tanımaya olanak tanımaktadır. Kültür turizmi, afet sonrası toplumsal bellek ve kültürel kimliğin yeniden inşası sürecinde önemli bir bağlantı noktasıdır. Literatürde, afet sonrasında kültürel mirasın korunması ve kültür turizminin yeniden canlandırılması arasında güçlü bir ilişki olduğu belirtilmektedir (Demir & Çilingiroğlu, 2024; Yu, 2023a).

Bulgular, Gaziantep'te afet sonrası kültürel mirasın korunmasına dair stratejilerin, literatürdeki genel yaklaşımlarla paralel olarak şekillendiğini göstermektedir. Depremin etkileri, sadece tarihi yapıların tahrip edilmesiyle sınırlı kalmamış; aynı zamanda yerel halkın kültürel kimliği ve toplumsal hafızası üzerinde de derin etkiler yaratmıştır. Kültürel mirasın korunması, yalnızca somut yapılarla değil, aynı zamanda toplumsal bellek, kültürel kimlik ve yerel halkın kültürel pratiklerinin korunmasıyla mümkün olmaktadır. Bu kapsamda, Gaziantep başta olmak üzere depremde etkilenen diğer 11 kentte de kültürel mirasın korunma süreci hem fiziksel hem de toplumsal açıdan bütünsel bir yaklaşımı gerektirmektedir. Bu bağlamda çalışma gelecek araştırmalar için, afet sonrası kültürel mirasın korunmasına yönelik daha etkili ve sürdürülebilir stratejilerin

geliştirilmesine katkı sağlayabilir. Gaziantep  rneđi, afetlerin yalnızca fiziki değil, duygusal ve toplumsal etkilerinin de göz önünde bulundurulması ve kültürel mirasın korunmasının daha geniş bir perspektife oturtulması gerektiğini göstermektedir. Gaziantep'te de benzer stratejiler, güvenlik kaygılarının giderilmesi, yerel halkın katılımının artırılması ve kentin tanıtım faaliyetlerinin güçlendirilmesiyle kültür turizmi üzerinden afet sonrası iyileşme süreçlerine katkı sağlayacaktır. Gaziantep  rneđi, kültür turizminin afet sonrası toplumsal iyileşme ve kültürel mirasın korunmasına nasıl katkı sağladığını göstermesi açısından önem taşımakta olup y renin kültürel mirasının yeniden inşa edilmesi sürecinde kültür turizminin önemli bir ara  olarak kullanılması elzemdir.

| EXTENDED ABSTRACT |

February 6 Earthquakes and Cultural Tourism in Gaziantep: Cultural Texture and Traces of DestructionNadire KARADEMİR^{ID}, Feray TOPCU^{ID}**INTRODUCTION**

On February 6, 2023, earthquakes centered in Kahramanmaraş caused more than 130 thousand injured and 50 thousand 783 casualties in 11 provinces. The earthquakes caused great losses in the cultural structure of many cities, especially Gaziantep, and created a deep gap in terms of public memory and cultural identity. Gaziantep has a significant tourism potential with its cultural heritage, rich gastronomy, handicrafts and historical buildings. However, earthquakes have threatened this heritage and deeply affected both tangible and intangible cultural heritage. Tangible cultural heritage includes archaeological sites and historical buildings, while intangible cultural heritage includes music, crafts and traditional practices (Fatorić & Seekamp, 2017). The protection of cultural heritage after earthquakes is critical not only for physical structures but also for the reconstruction of public memory and cultural identity (Demir & Çilingiroğlu, 2024). In this process, the intertwining of spatial memory and social traumas plays an important role (Akbulut & Ekin, 2022). Cultural heritage tourism offers an opportunity for economic development in disaster-affected areas, but the perception of tourism is often negatively affected (İlbay & Vatan, 2023). In this context, local community participation and sustainable tourism strategies are of great importance (Baş & Deveci, 2022). The aim of the study is to protect the cultural heritage in Gaziantep, to determine the current situation and to evaluate the effects of cultural tourism after the earthquake. This process requires a significant process of renewal, both engineering and cultural. The study is designed to highlight the opportunities to ensure the sustainability of tourism in the post-earthquake region by assessing the perceptions and strategies of local people in the process of rebuilding Gaziantep's cultural identity.

METHOD

In the study, qualitative research method was applied in order to emphasize the importance of cultural values damaged in Gaziantep after the Kahramanmaraş earthquakes and to evaluate cultural tourism activities and cultural values. In this context, it was tried to reveal the findings on the subject within the perspectives of the interviewees consisting of urban stakeholders (local people, public officials, tourism operators, crafters) who are thought to have sufficient experience and knowledge on the subject. In order to do this, semi-structured interviews were conducted with 10 people. The research was conducted in Şehitkamil and Şahinbey central districts of Gaziantep. An interview form developed in the light of the literature and preliminary interviews was used as a data collection tool. The sample of the study was limited due to the trauma experienced after the earthquake and interviews were conducted with the permission of the participants. Interviews and fieldwork were conducted between January and July 2024.

The data obtained were subjected to coding with the MAXQDA 2024 program, and various coding techniques were applied for in-depth analysis of the data. For in-depth analysis of the data obtained, the “Code Matrix Browser” and “Code-Sub-Code Divisions” model were used to examine the proportional distribution of themes and codes according to the documents, and the “Code Relations Browser” was preferred for the synthesis of the relational network between codes. The Grounded Theory approach was used as the research design, and the purposive sampling method was preferred for data collection, where the participants did not have equal chances of being included in the sample. The data collection process continued until all concepts and categories were identified. In order to ensure validity and reliability within the scope of the study the criterion of at least 80% inter-coder consensus was used (Miles & Huberman, 1994). In this context, the relevant data were coded by the researchers using the MAXQDA 2024 program and the inter-coder agreement for the interviews was found to be 96.79%. Two main themes, namely “Negative Effects of the Earthquake” and “Cultural Tourism”, were identified with the data obtained, and the damage and reconstruction processes in cultural tourism activities were analyzed.

FINDINGS AND ANALYSIS

The study was conducted to examine in-depth stakeholders’ perceptions of the damage to cultural values in Gaziantep following the Kahramanmaraş earthquakes. Semi-structured interviews were conducted with local people, public officials, tourism operators and crafters, who are the stakeholders of the city, to assess the current situation of cultural values affected after the earthquake. As a result of the analyses, important findings were obtained on the state of cultural heritage after the earthquake. In this context, two main themes were identified: “Negative Effects of the Earthquake” and “Cultural Tourism”.

Under the first theme, “The Negative Effects of the Earthquake”, the destruction of the social, physical and economic structure of Gaziantep after the earthquake was discussed. In this context, the interviewees emphasized the sub-codes “Economic Loss (f=8), Rent Increase (f=8), Physical Damage (f=7), Closure of Businesses (f=5), Rent Problem (f=3), Fear of Earthquake (f=3) and Job Loss (f=2)” the most while expressing the negativities experienced in the city after the Kahramanmaraş earthquakes. The earthquakes caused serious damage, especially to historical buildings and cultural sites, and caused economic losses, rent increases, business closures and job losses, which made life difficult for local people. In addition, psychological effects and security concerns have also deeply affected the local population.

The second theme obtained was “Cultural Tourism”. In this context, the first sub-category of the theme, “Damage”, was analyzed. While evaluating the cultural tourism activities in Gaziantep after the earthquake, the participants put forward the category of “Damage” within the scope of negative impacts and stated the following: “Deterioration of Cultural Fabric (f=10), Damage to Cultural Structures (f=9), Decrease in the Number of Tourists (f=9), Closure of Cultural Structures for Visits (f=9), Destruction of the Memory of Place (f=8), Shaken Cultural Identity (f=8), Decrease in Tourism Revenues (f=7), Damage to Tourism Facilities (f=5), Public memory (f=3) and Social Traumas (f=3)”.

The “Reconstruction” category analyzed under the “Cultural Tourism” theme reveals critical suggestions regarding the reconstruction processes of cultural tourism activities in the city. In this context, interviewees suggested various strategies to revitalize cultural tourism in Gaziantep after the earthquake and ensure sustainability. With the subcodes “Image Robustness-Safe City (f=22), Cultural Festivals and Projects (f=19), Education and Awareness (f=15), Restoration Works (f=10), Earthquake Resistant Tourism Facilities (f=9), Social Media and Digital Solutions (f=8), Correcting the Destroyed Image (f=7), Conservation Works (f=3), Culture and Tourism Supported Tours (f=3)”, the works to support the post-earthquake reconstruction processes were emphasized. These findings suggest that a sophisticated approach should be adopted to ensure the sustainability of Gaziantep’s cultural tourism after the earthquakes.

DISCUSSION AND CONCLUSION

On February 6, 2023, earthquakes centered in Kahramanmaraş caused significant damage to the cultural heritage of Gaziantep. These damages are not limited to physical structures, but have had a profound impact on the cultural identity,

public memory and emotional bonds to the past of local people. The study revealed that after the earthquake, local people's ties to cultural heritage weakened and the effects of these losses on public memory became more pronounced. It was observed that the earthquake affected not only the tangible cultural heritage units but also the intangible heritage items, and the people experienced emotional and psychological difficulties. These findings emphasize the importance of reconstruction public memory and cultural identity in the protection of cultural heritage after disasters (Assmann 2015; Betti et al., 2016).

Recommendations for post-disaster cultural heritage protection in Gaziantep suggest that reconstruction should not only be about physical restoration, but also about reconstruction the cultural identity and public memory of local people. This approach is in line with the literature where active participation of local people plays a critical role in cultural identity and tourism (Aryal & Wilkinson, 2019; İlbaş & Vatan, 2023). It also emphasizes the necessity of addressing security concerns and strengthening activities to promote the city. Digital platforms are expected to play a critical role in promoting the city's cultural heritage and strengthening community bonds (Fukui & Ohe, 2020). These elements stand out as an important tool for post-disaster protection of cultural heritage and revitalization of cultural tourism.

Cultural tourism is an important opportunity to contribute to post-disaster social recovery and economic development (Zhang et al., 2023). The earthquakes had a negative impact on the tourism sector, especially security concerns and a decrease in the number of tourists (İlbaş & Vatan, 2023). However, the revitalization of cultural tourism is possible not only through physical restoration, but also through social solidarity and the participation of local people. The case of Gaziantep illustrates the contribution of cultural tourism to post-disaster social recovery.

In conclusion, the protection of cultural heritage and the revitalization of cultural tourism after disasters are closely related not only to physical structures but also to public memory and cultural identity. The case of Gaziantep shows that strategies to protect cultural heritage and revitalize tourism are an important tool for addressing security concerns, increasing local community participation and strengthening the city's promotional activities. This study makes an important contribution to the development of sustainable and effective strategies for the protection of cultural heritage after disasters and demonstrates that cultural tourism is an essential tool to contribute to the post-disaster recovery process.

KAYNAKÇA

- AFAD (2023). *T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı*. <https://www.afad.gov.tr/#>
- Akbulut, O., & Ekin, Y. (2022). Yaşayan Tarih: Savaş Alanları Turizmi ve Yeniden Canlandırma Toplulukları Örneği. *Kent Akademisi*, 15(2), 439-451. <https://doi.org/10.35674/kent.988625>
- Akturan, U., & Baş, T. (2016). *Sosyal Bilimlerde Bilgisayar Destekli Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Aryal, A., & Wilkinson, S. (2019). The role of social capital in the recovery of cultural built heritage: Evidence from three heritage sites in Nepal. *International Journal of Disaster Resilience in the Built Environment*, 11(1), 44-57. <https://doi.org/10.1108/IJDRBE-06-2019-0033>
- Assmann, J. (2015). *Kültürel Bellek* (Çeviren: Ayşe Tekin). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Baş, B., & Deveci, B. (2022). Turizm Algısının Turizme Verilen Desteğe Etkisinin Belirlenmesi: Tr21 Bölgesi Yerel Halkı Üzerine Bir Araştırma. *Academic Social Resources Journal*, 7(43), 1592-1601. <https://doi.org/10.29228/Asrjournal.65779>
- Betti, M., Galano, L., & Vignoli, A. (2016). Finite Element Modelling for Seismic Assessment of Historic Masonry Buildings. In S. D'Amico (Ed.), *Earthquakes and Their Impact on Society* (pp. 377-415). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-21753-6_14
- Bilgiçli, İ., & Ertürk, S. (2022). Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Karasu'da Ekoturizmin Çevre Etkilerinin İncelenmesi. *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(8), 1110-1129. <https://doi.org/10.26677/TR1010.2022.1048>
- Brinkmann, S. (2018). The interview. In N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Eds.), *The SAGE Handbook of Qualitative Research* (pp. 576-599). SAGE Publications.
- Buzlukçu, C., & Avcıkurt, C. (2021). Yavaş Şehirlerde Yerel Halkın Yer Kimliği ve Topluluğa Bağlılıklarının Sürdürülebilir Turizm Tutumlarına Etkisi: Seferihisar'da Bir Araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 43, 117-138. <https://doi.org/10.30794/Pausbed.753992>
- Corbin, J., & Strauss, A. (2009). *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage. *Organizational Research Methods*, 12(3), 614-617. <https://doi.org/10.1177/109.442.8108324514>

- Demir, N., & Çilingiroğlu, Ç. (2024). Assessing The Impact Of The Türkiye February 2023 Earthquakes On Cultural Heritage Sites: A Multi-Disciplinary Approach Utilizing Aria Maps And Social Media Collaboration. *ISPRS-International Archives of the Photogrammetry, Remote Sensing and Spatial Information Sciences*, XLVIII-1-2024, 117–122. <https://doi.org/10.5194/isprs-archives-XLVIII-1-2024.117.2024>
- Deniz, A., Özgür, E. M., & Öksüz, M. (2019). Dini Mekânların Toplumsal Hafızaya Etkileri: İstanbul Aya Panteleymon Ortodoks Kilisesi Örneği. *International Journal Of Geography And Geography Education*, (39), 171–188. <https://doi.org/10.32003/İggei.469070>
- Deniz, T., & Ersöz, D. (2020). Safranbolu Şehri Yer Adları: Mekân, Kimlik ve Kültür. *International Journal of Geography and Geography Education*, (42), 171–188. <https://doi.org/10.32003/igge.700309>
- Dinç, Y. (2023). 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremleri sonrası yeniden yapılanma sürecinde yere bağlılığın değerlendirilmesi: Antakya (Hatay) örneği. *Türk Coğrafya Dergisi*, (83) 45–57. <https://doi.org/10.17211/tcd.1347063>
- Dinç, Y. (2024). Beşeri Coğrafyada “Ev”: Teorik Bir Tartışma. *Ege Coğrafya Dergisi*, 33(2), 197–217. <https://doi.org/10.51800/ecd.1559270>
- Fatorić, S., & Seekamp, E. (2017). Securing the Future of Cultural Heritage by Identifying Barriers to and Strategizing Solutions for Preservation under Changing Climate Conditions. *Sustainability*, 9(11), 2143. <https://doi.org/10.3390/su9112143>
- Fukui, M., & Ohe, Y. (2020). Assessing the role of social media in tourism recovery in tsunami-hit coastal areas in Tohoku, Japan. *Tourism Economics*, 26(5), 776–791. <https://doi.org/10.1177/135.481.6618825014>
- Günel, V. (2013). Mardin İli’nde Kültürel Turizm Potansiyeli. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (11), 91–122.
- Huang, L., Zheng, Q., Yin, X., Luo, M., & Yang, Y. (2021). Double-edged sword”: The effect of cultural distance on post-disaster tourism destination recovery. *Tourism Review*, 77(1), 146–162. <https://doi.org/10.1108/tr-03-2021-0113>
- İlbay, B. İ. & Vatan, R. O. (2023). Kahramanmaraş Merkezli Depremlerin Otel İşletmelerine Potansiyel Etkilerinin Otel Yöneticileri Perspektifinden Değerlendirilmesi: Manavgat İlçesi Örneği. *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 11(3), 2031–2048. <https://doi.org/10.21325/jotags.2023.1280>
- İnanır, A. (2022). Turizmde Araştırma Yöntemi: Nitel Araştırmalar. *Turizm ve Bilimsel Araştırma Yöntemleri (İçinde. Editörler: Akbaba, A.; Lorcü, F.; Yılmaz, Y. S.)*. Detay Yayıncılık. Ankara.
- Kaya, A. Y., & Karadeniz, E. (2020). Afet Sonrası Kent ve Planlama: Elâzığ Örneği. *Depremler, Kent Planlama ve Geoteknik Zemin Uygulamaları* (pp. 65–96). İksad Publications. Ankara.
- Kunwar, R. R., & Chand, U. (2016). Natural Disaster and Heritage Tourism: A Study on the Impacts of Earthquake in Bhaktapur, Nepal. *Journal of Tourism and Hospitality Education*, (6), 1–39. <https://doi.org/10.3126/jthe.v6i0.14766>
- Mair, J., Ritchie, B. W., & Walters, G. (2016). Towards a research agenda for post-disaster and post-crisis recovery strategies for tourist destinations: a narrative review. *Current Issues in Tourism*, 19(1), 1–26. <https://doi.org/10.1080/13683.500.2014.932758>
- Mehmetoglu, M., & Altınay, L. (2006). Examination of grounded theory analysis with an application to hospitality research. *International Journal of Hospitality Management*, 25(1), 12–33. <https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2004.12.002>
- Merriam, S. B., & Tisdell, E. J. (2016). *Qualitative research: A guide to design and implementation* (Fourth edition.). Jossey-Bass.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*, 2nd ed (pp. xiv, 338). Sage Publications, Inc.
- Namkung, Y., Shin, S. Y., & Yang, I. S. (2007). A Grounded Theory Approach to Understanding the Website Experiences of Restaurant Customers. *Journal of Foodservice Business Research*, 10(1), 77–99. https://doi.org/10.1300/J369v10n01_05
- Sener, E. (2019). Gömülü Teori Yaklaşımının Yönetim Araştırmalarında Kullanımı. *Nitel Sosyal Bilimler*, 1(1), 22–47.
- Sungur, M. (2024). Mekân ve Bellek: Çocukluk Evi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(4), 1949–1972. <https://doi.org/10.32709/akusosbil.1250372>
- Tuan, Y. F. (1997). *Space and Place: The Perspective of Experience*. Minneapolis, MN: University of Minnesota Press.
- Uzun, F. V. (2024). Antakya’ya Yönelik Yer Duygusu: Şubat 2023 Depremleri Sonrası Gitmek mi zor Kalmak mı? *Ege Coğrafya Dergisi*, 33(1), 1–30. <https://doi.org/10.51800/ecd.1455130>
- Uzunel, A. T. (2023). Earthquakes And Archaeological Heritage Sites: The Case Of February 6 Earthquakes In Turkey. *Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 57–77. <https://doi.org/10.47088/utad.1308570>
- Wang, J., He, Q., Qian, L., & Wang, G. (2023). From ruins to heritage tourism sites: Exploring tourists’ perceptions, evaluations and behavioral intentions toward natural disaster sites. *Tourism Review*, 78(3), 949–965. <https://doi.org/10.1108/TR-08-2022-0372>
- Yasak, Ü., İsak, N., & Mertol, H. (2021). Kent Belleğine İlişkin Bir Çalışma: Turhal Örneği (A Study on City Memory: The Case of Turhal). *Journal of Anatolian Cultural Research (JANCR)*, 5(2), 195–211.
- Yu, X. (2023a). Research on the Development Model of Intangible Cultural Heritage Tourism Industry. *Academic Journal of Business & Management*, 5(25). 135–139. <https://doi.org/10.25236/AJBM.2023.052520>
- Yu, X. (2023b). The Realistic Dilemma and Innovative Path of Intangible Cultural Heritage Tourism Development in the Information Age. *International Journal of Frontiers in Sociology*, 5(15). 151–155. <https://doi.org/10.25236/IJFS.2023.051526>
- Zhang, Y., Moyle, B., Dupré, K., Lohmann, G., Desha, C., & MacKenzie, I. (2023). Tourism and natural disaster management: A systematic narrative review. *Tourism Review*, 78(6), 1466–1483. <https://doi.org/10.1108/TR-08-2022-0377>